

Vernieuwing is verschuiving

Door de eeuwen heen heeft de joodse traditie zich steeds weer weten te vernieuwen. Dit gebeurde altijd naar aanleiding van dringende actuele vragen over veranderende levensomstandigheden. Maar als je de geschiedenis van de vernieuwingen binnen het jodendom nader bekijkt, is er eigenlijk nooit iets compleet anders in de traditie opgenomen. Alleen de klemtonen verschoven. Zo ging het bijvoorbeeld in de Tora over de normen en waarden binnen het land Israel en later in de Talmud over de normen en waarden van de joodse samenleving in de diaspora.

Ook de vernieuwing in onze tijd is vooral een verschuiving van klemtonen. Toch kunnen zulke verschuivingen heel bedreigend overkomen. Dit merkte ik kort geleden bij een discussie over de hedendaagse joodse identiteit. Ido Abram stelde de door hem ontwikkelde "Schijf van vijf" voor, de vijf elementen die ten tijde van Ido's onderzoek, begin jaren '90, de joodse identiteit in Nederland bepaalden:

- 1) joodse cultuur (in de breedste zin, waaronder religie maar een van de vele mogelijke mozaïekstenen vormt),
- 2) Israel,
- 3) Shoa en antisemitisme,
- 4) de persoonlijke levensgeschiedenis van iemand,
- 5) de invloed van de Nederlandse cultuur en omgeving.

Hierop zei ik dat de klemtonen van een hedendaagse joodse identiteit in bepaalde kringen zoals Beit Ha'Chidush inmiddels anders liggen: In plaats van de brede definitie van "joodse cultuur" benadrukt BHC weer de joodse religie (weliswaar met andere spirituele en intellectuele klemtonen dan in het verleden); In plaats van het zich voornamelijk richten op "Israel" kijkt men vandaag weer meer naar Europa, beginnend bij het joodse leven in Nederland en verbonden met de poging om tot een Europese joodse identiteit te komen; In plaats van het zich bezig houden met 'de Shoa en het antisemitisme' interesseert men zich nu vooral voor de positieve inhoud van de joodse traditie en geestesgeschiedenis in relatie tot de moderne westerse samenleving. Door deze drie verschuivingen duiden we in het vervolg ook 4) onze 'persoonlijke

levensgeschiedenis' en 5) de " invloed van de Nederlandse " of wel "niet-joodse cultuur en omgeving" anders.

Deze constatering wekte onverwacht heftige reacties op bij de andere deelnemers aan de discussie. De Israëliische hoogleraar Athalya Brenner vroeg verontwaardigd: "Am I as a secular Israeli still a Jew?" Zij bedoelde dus of seculiere joden nog een plaats binnen deze verschuiving hebben. En rabbijn Tzvi Marx noemde mijn betoog een "imperial vision", dus een op Europa georiënteerde visie, die tegen Israel gericht zou zijn.

Afgezien van het feit dat er waarschijnlijk geen joodse gemeenschap is in Nederland, die zich zo intensief met de vraag bezighoudt hoe seculiere en religieuze joden met elkaar een nieuwe dialoog kunnen aangaan als BHC ? en afgezien van het feit dat waarschijnlijk nergens anders de complexe werkelijkheid van de joodse relatie tot Israel zoveel ruimte krijgt als binnen BHC ? verbaasde me de heftigheid van de reacties toch. Blijkbaar raken de genoemde verschuivingen aan taboes, blijkbaar bestaat er een vastgelegde joodse identiteit, die velen zich eigen hebben gemaakt.

Dit alleen is al reden genoeg om over nieuwe initiatieven na te denken, om tot een werkelijke, in alle details beleefde joodse identiteit te komen. Wat goed dat Beit Ha'Chidush hiervoor een forum biedt en dit in de toekomst hopelijk nog meer zal doen.

Shalom uVracha!

Rabbi Elisa

(Website BHC, rabbi's corner, juli 2007)